

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การวิเคราะห์วัฒนธรรมกับภาษาจากปริศนาคำทายล้านนา

ผู้เขียน นางสาวจรัญชัย ชัยมณี

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การสอนภาษาไทย)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์ศรีวิไล	พลมณี	ประธานกรรมการ
อาจารย์สามารถ	ศรีจำนงค์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมและภาษาที่ปรากฏในปริศนาคำทายล้านนา ที่ได้บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรและรวบรวมไว้จากหนังสือปริศนาคำทายล้านนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้คัดเลือกเฉพาะปริศนาแต่มีคำตอบเดียวกันจำนวน 65 คำตอบมาวิเคราะห์ด้านรูปแบบของปริศนาและความหมายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในปริศนาคำทายล้านนา ผลการศึกษาพบว่า ปริศนาคำทายล้านนามีรูปแบบของปริศนาในการใช้ภาษาตั้งคำถาม 3 ลักษณะคือ การเล่นคำสัมผัส การเล่นคำเล่นความหมาย และการพวนคำความหมายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในปริศนาคำทายล้านนาที่นำมาสร้างปริศนามี 3 ลักษณะ คือ การเปรียบเทียบกับรูปลักษณะ การเปรียบเทียบกับกิริยาอาการ และการเปรียบเทียบทั้งรูปลักษณะและกิริยาอาการ การเปรียบเทียบนี้ยังสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมด้านอาชีพ คือ อาชีพเกษตรกรรม อาชีพจับสัตว์น้ำ อาชีพจับสัตว์บกและอาชีพหาของป่า วัฒนธรรมด้านการบริโภคจะมีการบริโภคพืชพื้นบ้านชนิดต่างๆ ตามฤดูกาล วัฒนธรรมด้านความเชื่อ และวัฒนธรรมด้านความเชื่อที่คนล้านนาสร้างความหมายอันเป็นการสร้างจินตนาการนำไปสู่กระบวนการคิดขั้นสูง นอกจากนี้ปริศนาคำทายล้านนายังเป็นภูมิปัญญาทางภาษาอันทรงค่าควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบไป

Independent Study Title Cultural and Language Analysis of Lanna Riddles

Author Miss Jongrak Chaimanee

Degree Master of Education (Teaching Thai)

Independent Study Advisory Committee

Assoc. Prof. Sriwilai	Ponmanee	Chairperson
Lect. Samat	Srichamnong	Member

ABSTRACT

This study was to analyze culture and language reflected in the Lanna Riddle Record in written form compiled in collection of Lanna riddle. In analyzing the data, the researcher had selected the set of riddles that came in many questions but generated the same answer. Basing on 65 answers, the Lanna riddles were used in this analysis. These riddles were analyzed in terms of their form and meaning culturally reflected. It was found that the riddles came in 3 forms – word rhyming, antonym and synonym, and spoonerism. The riddles' meaning system was based on 3 patterns - form analogy, gesture, analogy, and combination of the two. The meaning had been linked to livelihood which included farming, fishing, hunting, and gathering, consuming culture which included local seasonal species of vegetable, and belief system. These cultural values were used to construct riddles. It was suggested that riddles were one of the valuable wisdoms which should be conserved as cultural heritages of society.